

Хлонь О. М. кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри психології Київський національний
торговельно-економічний університет
<https://orcid.org/0000-0001-9733-8531>

ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРОФЕСІЙНОЇ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, ЯК ЗАПОРУКА ФОРМУВАННЯ ПРАВОСВІДОМОСТІ МОЛОДІ

Ефективність це поняття яке, включає в себе наявність суспільно-корисного ефекту у вигляді наступних компонентів: безпосереднього захисту прав та свобод людини і громадянина, державних, громадських та суспільних цінностей та інтересів, сприяння у задоволенні зазначених прав працівником правоохоронних органів в межах своїх обов'язків, а також виконання дій спрямованих на дотримання правових норм та приписів визначених законодавством в установленому порядку та уникнення їх порушень в процесі професійної діяльності.

Ключові слова: правосвідомість; працівники поліції; ефективність; правоохоронна діяльність; професійний відбір.

Вступ. Правоохоронні органи є невід'ємною складовою ланкою органів кожної держави і діяльність працівника поліції завжди викликала зацікавленість серед науковців у різних аспектах наукового пошуку. Однак, не зважаючи на досить ґрунтовний пласт дослідження у цій сфері, все ж дана проблематика залишається, як ніколи актуальною. З огляду на це психологічні особливості забезпечення належної ефективності правоохоронних структур і, зокрема органів поліції, є доцільним та необхідним об'єктом для вивчення. Варто відмітити, що для забезпечення ефективного формування правосвідомості особливо у молодого покоління необхідна ефективна система забезпечення правопорядку.

Не можливо побудувати правосвідоме суспільство в умовах коли правоохоронна система діє неефективно, або упереджено по відношенню до певної категорії осіб. З метою пояснення закономірностей в поведінці людей доцільно згадати теорію Дж. С. Адамса в якій мотивація людини пояснюється уявленнями про справедливість і вона не буде діяти так, як від неї вимагає суспільство у випадку, коли інші уникають суспільно-корисної діяльності, а винагороду за це все одно отримують. Очевидно, що молодь, яка буде бачити відсутність причинно-наслідкового зв'язку між правопорядною поведінкою та

досягненням особистого благополуччя, буде схильна до деліквентної поведінки в більшій мірі, хоча це в багатьох випадках буде залежати від виховання, культури та інших чинників. Однак, якщо правоохоронні органи будуть діяти в достатній мірі ефективно, то навіть сама думка про вчинення правопорушення буде видаватися не розумною зважаючи на очевидність подальшого покарання, або засудження з боку представників референтної групи молоді людини. Втім ефективність правоохоронної діяльності - це досить складна та суперечлива тема, яка тривалий час викликала серйозні дискусії та наукові спори.

Показники злочинності по Україні змінюються не рівномірно та залежать від багатьох чинників. Так, зокрема в 2019 році було зареєстровано вчинених 444130 злочинів, що майже вирівнялося із даними показників 2012 року, в якому було зафіксовано 443665 злочинів. В той же час це відбувається на тлі загального зниження злочинності в порівнянні з піковими показниками 2016 року за останні 18 років, де було зафіксовано 592604 злочини. При цьому особливо тяжких злочинів стало значно більше зокрема 15368 у порівнянні з 2012 роком, де було лише 9273 злочини, хоча останній показник можна вважати піковим у категорії найнижчих показників злочинності

Питання психології

за останні 18 років [1413]. Безумовно виявити закономірності такої динаміки досить важко зважаючи на значну кількість перемінних, що впливають на цей процес. Однак, можна сказати з впевненістю, що злочинність буде суттєво зменшуватися у тому випадку, коли існує надійна та ефективна правоохоронна система.

В той же час, для того, щоб визначити об'єктивну ефективність правоохоронної системи потрібні чіткі та надійні показники та індикатори, які підтверджені часом та перехресними перевірками. Наша країна знаходиться на перших етапах розбудови високоефективної правоохоронної системи. Однак, це не виправдовує майбутніх помилок та безладності у цій сфері, оскільки досить часто такі питання безпосередньо торкаються безпеки, життя та здоров'я громадян і, в першу чергу молоді, зважаючи на їх не завжди серйозне відношення до власної безпеки. З огляду на це, можемо вказати, що розуміння основних показників та характеристик ефективності роботи правоохоронних органів вкрай важливе питання для забезпечення надійного фундаменту побудови правосвідомого суспільства та формування правосвідомого громадянина із представників молоді.

Теоретичне підґрунтя (огляд літератури і попередніх досліджень з цієї чи суміжної проблематики). Проблематика дослідження ефективності правоохоронних органів та працівників поліції зокрема розглядалася, як вітчизняними, так і зарубіжними науковцями. Окремі аспекти її розроблялися в контексті наукових уявлень у сфері права в працях М. І. Ануфрієва, С. М. Гусарова, В. О. Заросила, М. В. Лошицького, Є. Д. Лук'янчикова, управління в роботах О. М. Бандурки, В. М. Бесчастного, психології у наукових здобутках В. І. Барка, В. А. Гузя, С. Єсімова, М. І. Іншина, І. Г. Кириченка, М. В. Костицького, Д. П. Калаянова, А. М. Клочко, Н. П. Матюхіна, О. М. Музичука, І. М. Осики, В. Л. Ортинського, О. І. Остапенка, В. П. Петкова, М. А. Погорецького, А. А. Стародубцева, А. М. Сердюка, В. В. Шамрая,

О. Н. Ярмиша. В той же час вона не втратила своєї актуальності і по сьогодні.

Мета статті Виходячи з вищевикладеного можемо сформулювати мету дослідження ефективності професійної правоохоронної діяльності, як запоруки формування правосвідомості молоді.

Методи дослідження. Методологію дослідження становить комплекс таких методів, як аналітичний, метод синтезу, узагальнення й аналогії, порівняльний, метод класифікації.

Результати і обговорення. У наукових колах доволі часто піднімаються питання забезпечення ефективності органів держави. Так зокрема, В. Б. Авер'янов та А.А. Птухецька вказували, що представники адміністративної влади мають дотримуватися основних загально-обов'язкових принципів та стандартів [3, 112]. В рамках проведеного аналізу існуючих європейських принципів та стандартів вони звертається до сформованої концепції належної адміністрації, яка зобов'язує адміністрацію діяти у спосіб, що відповідає розумним і законним очікуванням суб'єктів правовідносин, зважаючи на групи принципів базових (принцип заборони зловживання, об'єктивності, врахування і відповідності законним очікуванням, рівності, законності, юридичної визначеності тощо.); організаційно-технічних (принцип підготовки державних службовців, простоти, електронного урядування та використання електронної пошти тощо.); процедурних (принцип розумного часу прийняття рішення, повідомлення про прийняте рішення тощо.); принципи-вимоги щодо обігу інформації, принципи, що забезпечують інформування громадян про діяльність адміністративного органу (принципи інформування, консультування, етичності тощо), принципи конфіденційності та захисту даних (принципи належного документування, дотримання вимог конфіденційності інформації під час виконання запитів, захисту даних та поваги до приватної інформації тощо.) [3, 113]

Крім того В. Б. Авер'янов визначає чотири класифікаційні групи стандартів: стандарти, що стосуються забезпечення

Питання психології

законності; стандарти, що застосовуються до участі індивідів; стандарти, що відносяться до виконання рішень; стандарти, що стосуються забезпечення прозорості та контролю [2; 3, 114]

На цьому етапі дослідження бачимо якісний поступ у бік від застарілих напрямів організації діяльності служби до оновленого, деталізованого та систематизованого врегулювання складних адміністративних процесів пов'язаних, як з роботою адміністративної влади, так і з роботою усіх її ланок, включаючи і підрозділи поліції.

Якщо ж ми говоримо про показники ефективності у службовій діяльності правоохоронних органів, то тут ми маємо вказати, що це ця тема потребує серйозної уваги зважаючи на її суспільне значення, особливо в контексті формування правосвідомості молоді. Небеська М.С. вказує на важливе значення цього питання і говорить про необхідність визначення чітких стандартів надання правоохоронних послуг і критеріїв оцінки ефективності підрозділів поліції. [9] При цьому Охріменко І. вказує на необхідність врахування не лише показників довіри населення, але і усього комплексу факторів, що визначає ефективність діяльності поліцейського. [10]

Беручи до уваги класичні уявлення про ефективність робочих процесів маємо вказати, що як зазначає Варяниченко О.В., Карасьова Г.В. існує чотири напрями діяльності, за допомогою яких відбувається формування якості послуг: планування, управління, забезпечення та поліпшення. [11; 5]. На цьому етапі ми можемо прослідкувати взаємозв'язок ефективності якості послуг та якісного менеджменту. Крім того, ми в цілому маємо згадати про управління якістю, як про процес, який обумовлює певний рівень ефективності тих чи інших робочих процесів.

Звернувшись до класичних визначень категорії ефективності, можемо сказати, що ефективність етимологічно визначається як характеристика, що визначає суспільну користь, продуктивність та інші позитивні якості. В свою чергу ефект визнається як результат, наслідок причин, дій, заходів,

наприклад економічний ефект – це корисний результат економічної діяльності. [4, 357]

Тобто, коли ми говоримо про ефективність, як про процес ми не повинні, забувати про ефект, як про результат. В їх єдності і проявляється необхідна гармонія і без одного або іншого чиннику інша складова втрачає свою цінність. Безумовно динаміка правоохоронної діяльності постійно змінюється і передбачити піки настання злочинів не завжди видається можливим. Однак, в нашому випадку ми говоримо не про абсолютне подолання злочинності чи попередження правопорушень, а до зведення їх до мінімуму в часі та просторі. Втім маємо погодитися із В. Братаном, який вказує на те, що зусилля поліції які спрямовані лише на запобігання ексцесів, наприклад корупції, не відображають ефективність поліції [1].

Виходячи з вищевикладеного можемо вказати, що, на нашу думку, в проєкції на правоохоронну систему України, ефективність професійної правоохоронної діяльності - це поняття яке, включає в себе наявність суспільно-корисного ефекту у вигляді наступних компонентів: безпосереднього захисту прав та свобод людини і громадянина, державних, громадських та суспільних цінностей та інтересів, сприяння у задоволенні зазначених прав працівником правоохоронних органів в межах своїх обов'язків, а також виконання дій спрямованих на дотримання правових норм та приписів визначених законодавством в установленому порядку та уникнення їх порушень в процесі професійної діяльності.

Елементами такої ефективності може абстрактно визначатися факт відсутності умисних порушень прав та свобод та законних інтересів громадян, або мінімізація наскільки це можливо кількості злочинів та правопорушень за рахунок комплексу правоохоронних та профілактичних заходів. В ідеалі поліція має виконувати превентивну функцію в суспільстві правосвідомих громадян, де ніхто нічого не порушує свідомо, а правопорушення відбуваються виключно з необережності і вони цілком зрозумілі, оскільки у громадян не має бажання щось

Питання психології

приховувати від поліцейського. Однак на жаль це той самий ідеал, якого можна досягти у лише окремо взятих осередках суспільства і то не завжди, наприклад у люблячій сім'ї, монастирі, релігійній громаді. Ефектом тут є відсутність свідомих правопорушень, забезпечена стійкою впевненістю громадян, що кожен злочин, буде або своєчасно попереджений, або якщо все ж таки буде вчинений, то вчасно розкритий, а винуватці будуть належним чином і справедливо покарані, і не зможуть скористатися корисними ефектами від вчиненого правопорушення, або розкритий при першій же об'єктивній можливості і однозначно засуджений суспільством. В цьому випадку очевидним буде безглуздість будь-якого злочинного діяння. В той же час в силу ряду причин як залежних від суб'єктів права, так і від них не залежних це далеко не завжди можна досягти. Суттєві моменти, такі наприклад, як несвоєчасна зміна законодавства може обумовити неадекватне застосування законів, що гальмують розвиток суспільства, або ж навпаки заохочують нігілістичне ставлення до певних подій, що може обумовити супротив окремих громадян, що обумовлює зниження правосвідомого відношення до існуючої правової системи. Порушення, що можуть вплинути на зміну уявлення про громадян про доцільність правосвідомої поведінки, можуть відбуватися і з боку представників правоохоронних органів. Так, зокрема результат заснований на визначенні показників злочинності, може бути відображений не об'єктивно. У цьому випадку ризик збільшення латентних злочинів виростає в рази. Це створює спокусу перейти до планових показників розкриття злочинів, при яких може відбуватися підтасовування показників за рахунок збільшення кількості злочинів, шляхом їх провокування, або відвертої фальсифікації. Саме тому, важливим є об'єктивне відображення реального стану показників злочинності. Це можливо досягти при всебічних перехресних перевірках та контролі за виключними випадками, які мають здійснювати спеціальні незалежні органи. Зокрема одним із чинників

перехресних перевірок при якому критерій достовірності буде в певній мірі гарантованим є суспільна думка стосовно діяльності роботи поліції, яка виступатиме контрольним елементом корекції із врахуванням похибки на відверту суб'єктивність цього фактору. Інформована правосвідомо громадськість може стати одним, але не єдиним контролером, який забезпечить певну ступінь об'єктивності у питаннях забезпечення ефективної роботи правоохоронних органів.

Наступним елементом тут також може бути наявність або відсутність загрози державним, громадським або суспільним цінностям та інтересам. Тут можна говорити наприклад про ймовірність наприклад зміни державного устрою, посягання на демократичні цінності, заборони прав на вільне вираження думки тощо. У цьому випадку ми маємо говорити функцію, яка полягає не стільки в встановленні та розслідуванні злочинів, скільки у виявленні злочинів, встановленні їх передумов, розкритті замахів на них, там де закінчений злочин, ще не був вчинений. Тут ми маємо говорити про контроль за вчиненням злочину як про комплекс різнопланових негласних оперативних, розшукових, слідчих та ін. пізнавальних і попереджувальних дій. Такі заходи відповідно до ст. 246 КПК України проводяться коли відомості не можливо отримати в інший спосіб [15, 132]. Ці категорії правопорушень можуть виявлятися наприклад за допомогою оперативно-розшукових заходів, технічних засобів фіксації, і можуть бути встановлені вузьким колом інформованих осіб. Вони не можуть бути забезпечені громадським контролем в силу того, що громадськість про не має повноважень здійснювати відповідні розслідування. Очевидно, що такі категорії злочинів можливо встановити лише в тому випадку, коли є достатня мотивація працівника правоохоронних органів та належний професіоналізм, а також чіткі принципи правосвідомої поведінки. Саме тому, в першу чергу слід говорити, про правосвідомість працівника, яка виступатиме тим рушієм, що обумовлює активний пошук

Питання психології

правопорушень, і одночасно дотримання на цьому етапі усіх необхідних визначених законом чи підзаконними нормативно-правовими актами правил, норм та інструкцій, з метою забезпечення дотримання прав та свобод людей та уникнення можливих зловживань владою або службовим становищем, чи будь-які інші перевищення меж своїх повноважень.

Механізмом попередження такого виду правопорушень є усвідомлення працівником чи керівником відповідного органу власної відповідальності за дії та наслідки свої чи своїх підлеглих, які можливо відбуватимуться на межі порушення певних прав чи правил, однак не зможуть бути зафіксовані чи викриті, в той же час відхилення від норм очевидно призведе до ризиків, які перевищать поріг допустимості. І тут треба враховувати, що у досвідчених працівників прагнення до ризику зазвичай високе [8]. Саме в цьому полі виникає безліч запитань, як морального, так і професійного характеру, а отже детальне вивчення особливостей правосвідомості є тим засобом, який може попередити значну кількість неадекватних дій з боку працівника, виходячи із того, що саму адекватність таких дій працівник визначає у вкрай не сприятливих для нього умовах. У цьому випадку достатньо важко знайти оптимальне поєднання кмітливості, креативності, моральності та правосвідомого відношення до правових норм, яке б з одного боку визначало успішний результат, а з іншого забезпечувало б неухильне дотримання вимог писаних і неписаних правил. В той же час, оскільки ефективність тут, на наше переконання, може бути пов'язана із наявністю виявлених злочинів, однак лише в тому випадку, коли вони виявленні із застосуванням законних методів та засобів, правосвідома поведінка працівника буде тим стримуючим фактором, який забезпечить відсутність порушень з боку працівника відповідних норм та інструкцій, які однак мають передбачати найскладніші випадки і формувати систему алгоритмів на усі випадки службової діяльності. В сучасних умовах це не повинно бути надміру складним завданням враховуючи, що сучасний

цифровий аналіз може акумулювати весь досвід працівників за період служби.

Отже, в цьому випадку ми маємо говорити про ефективність роботи правоохоронного органу при наявності фактичних показників виявлених злочинів або замахів на злочин, однак лише в тому випадку коли не має жодних сумнівів у законності застосованих методів. Говорити про контроль такого виду службової діяльності видається складно, оскільки працівник в цьому випадку має досить значний перелік повноважень і можливості для приховування своїх дій. Діяльність контролюється спеціальними уповноваженими органами, однак до моменту виявлення яких не будь зловживань із сторони працівника, останній може спричинити суттєву шкоди використовуючи свої повноваження неналежним чином тим самим нівелювавши ефект від професійної роботи групи своїх колег. Саме тому, на цьому етапі суворість встановлення фактів порушень працівниками та об'єктивність службових розслідувань мають стійко корелювати з професійним відбором правосвідомих працівників. А відхилення від встановлених процедур має здійснюватися на лише підставі спеціальних процедур із формуванням особливих комісій, саме для таких випадків.

В даному випадку вважаємо, що ст. 11 Закону України «Про Національну поліцію» потребує доповнення, оскільки навіть якщо рівень довіри населення високий, однак злочини все одно відбуваються, і про них ніхто окрім працівників поліції та наближених до них осіб не знає, навряд чи в цьому випадку можна вважати ефективною роботу поліції. На даному етапі чинником ефективності буде, на нашу думку, комплексний показник, який має включати визначену сукупність важливих показників.

Саме тому не слід нехтувати в повній мірі і співвідношенням виявлених та розкритих злочинів, але мають бути всебічно вжиті заходи спрямовані на попередження фальсифікацій та службових зловживань з боку працівників поліції. І безумовно не може тут бути планових показників, за низький відсоток яких передбачено покарання, що

Питання психології

зазвичай створює передумови для таких зловживань. В даному випадку ми маємо говорити не лише про визначення індикаторів та показників ефективності роботи поліції, але про надійний їх вимір та забезпечення недопущення викривлення відповідних показників. Про це зокрема у своєму дослідженні говорить і Карчевський М.В.[7], який зокрема вказує, що наявна статистична інформація не дає можливості робити обґрунтовані висновки відносно стану кримінально-правового регулювання, а аналіз таких даних є обмежено ефективним. Як однією з проблем на цьому шляху він вказує на різницю понять «облікованих» та «зареєстрованих» проваджень, за рахунок чого не можливо відповісти на питання, яким є відображення злочинності в повідомленнях до правоохоронних органів. Очевидно, що існує багато питань, які можуть бути предметом розгляду вже нового дослідження, оскільки проблематика тут залишається досить яскравою та потребує уваги та реагування.

Сприяння у задоволенні прав в межах своїх обов'язків може визначати сервісну функцію поліції, яка формує позитивне ставлення населення до правоохоронних органів, окрім того забезпечує виконання додаткових функцій в умовах, коли така діяльність просто необхідна. При цьому, важливим є забезпечення виконання таких функцій, коли інших сил та засобів виконання особливих функцій у органів влади не має, наприклад при надзвичайних ситуаціях, наданні першої медичної допомоги тощо. При цьому працівники поліції можуть здійснювати не властиві їм функції, однак при відсутності іншої альтернативи, саме вони мають забезпечити виконання таких особливих завдань. При цьому про ефективність у повному значенні цього слова не йдеться, оскільки вимагати від працівника поліції, наприклад навичок професійної медичної допомоги в повній мірі не видається можливим, зважаючи на те, що вони не являються висококваліфікованими спеціалістами саме у цій сфері, але первинну медичну допомогу надати працівник може,

оскільки пройшов обов'язкову підготовку, що мала надати йому елементарні знання та уміння, щодо поведінки у відповідних ситуаціях. Зважаючи на це, ефективність в цьому випадку може визначатися чинником попереджених очевидних критичних наслідків, які могли б статися без втручання працівників поліції.

Також працівники поліції мають всебічно діяти у правовому полі та уникати порушень чи ще гірше злочинів. На цьому етапі безумовно діяльність працівника поліції не є ефективною, якщо він використовує заборонені методи, прийоми чи засоби. Адже саме чітка регламентація прийомів та методів правоохоронної діяльності і обумовлює відмежування працівників поліції від осіб, які самовільно здійснюють правоохоронні функції не маючи на це ні прав, ні повноважень. При цьому однак, суспільство має подбати про те, що б передбачити всебічне виявлення злочинів та правопорушень законними методами та засобами з боку працівника поліції. Саме тому, критерієм ефективності професійної діяльності працівника поліції, в даному випадку, є відсутність у працівника поліції стягнень чи виявлених фактів порушення законів чи нормативно-правових актів. У цьому відношенні працівник поліції, зазвичай може здійснювати порушення не з власної волі, а силу обставин, що вимагають від нього здійснення суперечливих наказів чи вказівок. Безумовно, що такий стан речей наявний лише у випадку, коли безпосередня робота працівника поліції не в повній мірі розуміється аналітичними службами, що відповідають за формування інструкцій чи рекомендацій, або існує неналежне управління, що необхідно своєчасно попереджувати.

Варто вказати, що окремі пости у питаннях вивчення ефективності діяльності правоохоронних органів вже існують. Так, зокрема, у вільному доступі на сайтах правоохоронних органів можна ознайомитись із показниками статичної інформації щодо зареєстрованих кримінальних правопорушень та результатами досудового розслідування,

Питання психології

звітами щодо осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, звітами про кримінальні правопорушення, вчиненими за видами економічної діяльності, звітами про результати боротьби з організованими групами та злочинними організаціями [6].

Крім того, проводяться щорічні моніторингові соціологічні дослідження. Зокрема, «Публічна безпека та довіра до правоохоронних органів» - це дослідження метою якого є вимірювання ключових показників ефективності діяльності правоохоронних структур з точки зору громадськості та визначення ключових проблем правоохоронної діяльності на місцевому рівні та очікувань місцевих від правоохоронних органів. [12; 13]. В опитуванні використовуються такі групи показників: безпека (суб'єктивне сприйняття злочинності, динаміки злочинності, побоювання злочинності, прагнення уникати окремих місць в районі проживання, зміна поведінки у темну пору року, відчуття безпеки, видимість поліції), оцінка діяльності поліції громадською думкою (суб'єктивне сприйняття ефективності виконання правоохоронними органами покладених на них завдань, суб'єктивне сприйняття ефективності виконання покладених конкретних завдань); довіра до правоохоронних органів (довіра до правоохоронних органів, побоювання поліції); взаємодія з працівниками поліції (поінформованість про шляхи звернення до поліції, дільничного, задоволеність спілкуванням з працівниками поліції, готовність допомагати правоохоронним органам, неправомірні дії поліції); віктимологічний блок: (злочинні посягання на громадян; інформування поліції про злочинні посягання; причини не інформування поліції про злочинні посягання); проблеми правоохоронної діяльності у місцевій громаді (найбільш гострі проблеми пов'язані із захистом правопорядку, очікування громади від правоохоронних органів).

Тут варто вказати, що у порівнянні з минулими напрацюваннями це суттєвий крок вперед, однак він потребує всебічного

врахування та удосконалення. З метою визначення достовірних критеріїв ефективності важливим є забезпечення таких опитувань необхідною рекламною, просвітницькою та агітаційною кампанією, яка б забезпечила належне інформування населення із роз'ясненням їм основних положень участі в такому опитуванні. Важливою буде робота над вдосконаленням якості отримання та обробки інформації, кореляція отриманої інформації із показниками статистичної обробки, перевірка спеціальними структурами відповідності даних, в першу чергу конкретних випадків із визначенням достовірності отриманих даних та багато інших питань, які потребують більш глибокого дослідження етапів вдосконалення процесів громадських опитувань. Не варто забувати і про співвідношення із зарубіжним досвідом опитувань та оцінки ефективності в цілому, доповнення та покращення аналізу ефективності у відповідності до реалій сучасних потреб. Важливим буде вивчення наскільки суб'єктивні показники можуть достовірно відображати реальну ситуацію. Як ми бачимо існує досить широкий спектр можливих вдосконалень та доповнень існуючих методів оцінювання ефективності правоохоронної діяльності. Однак, на нашу думку мета, забезпечення сталого уявлення про правопорушення як про дію, що неминуче потягне за собою правозастосовні наслідки, які будуть в максимальній мірі справедливими та адекватними для розуміння більшості населення, повинна тісно поєднуватися із загальною стратегічною політикою держави направленою не на максимальне регулювання поведінки населення, а в першу чергу на захист та комфортне співжиття громадян, що мають розуміти закони та заборони, як компромісні рішення культурного співжиття. Правоохоронна діяльність тут має здійснюватися без виключень та упереджень. У цьому випадку стійка переконаність у справедливості та неупередженості правоохоронної діяльності, підтверджена очевидними фактами, безумовно може суттєво допомогти не лише посприяти забезпеченню правоохоронної функції

Питання психології

відповідних органів держави, але і зменшенню злочинності, відповідно до ідеалів цивілізованого суспільства, а отже формуванню належної правосвідомості у представників молодого покоління.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже критерій ефективності у випадку оцінювання роботи працівника поліції - це складене комплексне утворення, яке має передбачати усю специфіку роботи працівника поліції і на підставі цього формувати певний загальний показник. Крім вище перелічених завдань визначення ефективності надає можливість, віднайти потенційні резерви для вдосконалення роботи

правоохоронних органів за рахунок додаткового аналізу помилок та низьких значень ефективності, а також визначити динаміку пікових значень такої ефективності і на підставі звірок із іншими показниками, виявити кореляційну залежність об'єктивних умов та ефективності, а також встановити, які з чинників найбільше впливають на загальну ефективність підрозділу, що дозволить зосередити роботу та потрібні сили на необхідних напрямках. Потребує більш глибокого дослідження вдосконалення процесів громадських опитувань та робота над якістю отримання та обробки інформації.

Список використаних джерел:

1. Bratton, William with Peter Knobler Turnaround. How America's Top Cop Reversed the Crime Epidemic. - New York: Random House, 1998
2. Council of Europe. Project group on administrative law. Working papers 2003-2007 [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_co%2Doperation/administrative_law_and_justice/Texts_&_Documents/CJ-DA-GT
3. Авер'янов В.Б., Пухтецька А.А. Удосконалення організації та діяльності системи органів виконавчої влади з урахуванням європейських принципів і стандартів / В.Б. Авер'янов, А.А. Пухтецька // Часопис Київського університету права. — 2010. — № 4. — С. 110-117
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови : 250000 / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. — Київ; Ірпінь: Перун, 2005. — VIII, 1728 с.
5. Варяниченко О.В., Карасьова Г.В. Стандарти ISO 9000: якість як принцип та основа довіри між виробником та споживачем // Економічний вісник НГУ. - 2009. - № 1. - С. 115-122.
6. Генеральна прокуратура України. Статистична інформація про стан злочинності за результатами прокурорсько-слідчої діяльності <https://old.gp.gov.ua/ua/statinfo.html>
7. Карчевський М.В., Арланова О.Д. «Як дізнатися, чи працює право?», або кримінально-правове регулювання в контексті даних офіційної статистики [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2020/07/23/karchevskiy-m-v-arlanova-o-d-yak-diznatysyaya-chy-pratsyuuye-pravo.pdf>
8. Небеська М. С. Оцінка ефективності діяльності Національної поліції України // Держава та регіони Серія: Право. — 2019. — № 4. — С. 66.
9. Хлонь О. М. Ставлення до ризику як чинник, що впливає на мотивацію працівника правоохоронних органів до подальшої професійної діяльності / О. М. Хлонь // Юридична психологія та педагогіка. - 2013. - № 2. - С. 198-208. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/urpp_2013_2_22
10. Охріменко І. Оцінка ефективності діяльності органів і підрозділів Національної поліції України: погляд на проблему // Підприємництво, господарство і право. - 2016. - № 11. - С. 139-144
11. Свиткин М.З. Менеджмент качества и обеспечение качества продукции на основе международных стандартов ИСО / Свиткин М.З., Мацуга В.Д., Рахлин К.М. — СПб.: Питер, 2005
12. Сердюк О. О. Публічна безпека та довіра до правоохоронних органів : За результатами досліджень 2013–2017 років, проведених в Харківській області : [монографія / Сердюк О. О., Бугайчук К. Л. ; за заг. ред. Сокурєнка В. В.] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ; голов. упр. Нац. поліції в Харків. обл. — Харків : ХНУВС, 2017. — 360 с.
13. Сердюк О. О. Публічна безпека та довіра до правоохоронних органів 2020 : за результатами досліджень 2013–2020 років, проведених у Харківській області : [монографія] / Сердюк О. О., Бобро Н. В., Щербакова І. В., Кузіна І. І., Даниленко І. В. ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ; голов. упр. Нац. поліції в Харків. обл. — Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2020. — 346 с.

Питання психології

14. Реформування кримінального законодавства. Статистика. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://newcriminalcode.org.ua/statistics>
15. Тертишник В. Контроль за вчиненням злочину: зміст, форма та юридична визначеність / В. Тертишник, В. Уваров, О. Сачко // Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. – 2016. – № 4. – С. 132–135

References

1. Bratton, William & Peter Knobler, (1998), *Turnaround. How America's Top Cop Reversed the Crime Epidemic*, Random House, New York
2. Council of Europe. (2021) *Project group on administrative law. Working papers 2003-2007* Retrieved from: <https://www.coe.int/en/web/portal/home>
3. Averianov V.B. & Pukhtetska A.A. (2010) Udoskonalennia orhanizatsii ta diialnosti systemy orhaniv vykonavchoi vlady z urakhuvanniam yevropeyskykh pryntsyviv i standartiv. [Improving the organization and operation of the system of executive bodies, taking into account European principles and standards]. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava*. 4, 110-117. (in Ukrainian)
4. V. T. Busel (Eds.) (2005) *Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy : 250000*. [Large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language: 250,000] Kyiv; Irpin: Perun (in Ukrainian)
5. Varianychenko O.V., & Karasova H.V. (2009) Standarty ISO 9000: yakist yak pryntsyv ta osnova doviry mizh vyrobnykom ta spozhyvachem. [ISO 9000 standards: quality as a principle and basis of trust between producer and consumer] *Ekonomichni visnyi NHU*. 1, 115–122. (in Ukrainian)
6. Heneralna prokuratura Ukrainy (2020) Statystychna informatsiia pro stan zlochynnosti za rezultatamy prokurorsko-slidchoi diialnosti. [Statistical information on the state of crime based on the results of prosecutorial and investigative activities] Retrieved from <https://old.gp.gov.ua/ua/statinfo.html> (in Ukrainian)
7. Karchevskiy M.V., Arlanova O.D. (2020 lypnia 23) «Yak diznatysia, chy pratsiuie pravo?», abo kryminalno-pravove rehuliuвання v konteksti danykh ofitsiinoi statystyky [How to find out if the law works? "Or criminal law regulation in the context of official statistics] Retrieved from <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2020/07/23/karchevskiy-m-v-arlanova-o-d-yak-diznatysyaya-chy-pratsyuye-pravo.pdf> (in Ukrainian)
8. Khlon O. M. (2013) Stavlennia do ryzyku yak chynnyk, shcho vplyvaie na motyvatsiiu pratsivnyka pravookhoronnykh orhaniv do podalshoi profesiinoi diialnosti [Attitude to risk as a factor influencing the motivation of law enforcement officers to further professional activities] [Attitude to risk as a factor influencing the motivation of law enforcement officers to further professional activities] *Yurydychna psykholohiia ta pedahohika*. 2, 198-208. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/urpp_2013_2_22 (in Ukrainian)
9. Nebeska M. S. (2019) Otsinka efektyvnosti diialnosti Natsionalnoi politsii Ukrainy. [Evaluation of the effectiveness of the National Police of Ukraine] *Derzhava ta rehiony*. Seriya: Pravo. 4, 66. (in Ukrainian)
10. Okhrimenko I. (2016) Otsinka efektyvnosti diialnosti orhaniv i pidrozdiliv Natsionalnoi politsii Ukrainy: pohliad na problemu. [Evaluation of the effectiveness of the bodies and units of the National Police of Ukraine: a look at the problem] *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo*. 11, 139–144 (in Ukrainian)
11. Svytkyn M.Z., & Rakhlyn K.M. (2005) Menedzhment kachestva y obespechenye kachestva produktsyy na osnove mezhnatsionnykh standartov YSO. [Quality management and product quality assurance based on international ISO standards] SPb. Pyter (in Russian)
12. Serdiuk O. O., & Danylenko I. V. (2020) Publichna bezpeka ta dovira do pravookhoronnykh orhaniv 2020 : za rezultatamy doslidzhen 2013–2020 rokiv, provedenykh u Kharkivskii oblasti. [Public safety and trust in law enforcement agencies 2020: according to the results of research conducted in 2013-2020 in Kharkiv region] Kharkiv : Kharkiv. nats. un-t vnutr. Sprav (in Ukrainian)
13. Serdiuk O. O. (2017) Publichna bezpeka ta dovira do pravookhoronnykh orhaniv : Za rezultatamy doslidzhen 2013–2017 rokiv, provedenykh v Kharkivskii oblasti. [Public safety and trust in law enforcement agencies: According to the results of research conducted in 2013-2017 in Kharkiv region.] Sokurenko V. V. (Eds.) Kharkiv. KhNUVS (in Ukrainian)
14. Reformuvannia kryminalnogo zakonodavstva. (2021) Statystyka [Statistics] Retrieved from: <https://newcriminalcode.org.ua/statistics> (in Ukrainian)
15. Tertyshnyk V., Uvarov V., & Sachko O. (2016) Kontrol za vchynenniam zlochynu: zmist, forma ta yurydychna vyznachenist. [Control over the commission of a crime: content, form and legal certainty] *Aktualni problemy vitchyznianoї yurysprudentsii*. 4, 132–135 (in Ukrainian)

Резюме

Хлонь О. М. кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри психології Київський
національний торгово-економічний університет

**ЭФФЕКТИВНОСТЬ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПРАВООХРАНИТЕЛЬНОЙ
ДЕЯТЕЛЬНОСТИ КАК ЗАЛОГ ФОРМИРОВАНИЯ ПРАВОСОЗНАНИЯ МОЛОДЕЖИ**

Эффективность это понятие которое включает в себя наличие общественно-полезного эффекта в виде следующих компонентов: непосредственной защиты прав и свобод человека и гражданина, государственных, общественных и общественных ценностей и интересов, содействие в удовлетворении указанных прав работником правоохранительных органов в пределах своих обязанностей, а также выполнение действий, направленных на соблюдение правовых норм и предписаний определенных законодательством в установленном порядке и избежание их нарушений в процессе профессиональной деятельности.

Ключевые слова: правосознание; сотрудники полиции; эффективность; правоохранительная деятельность; профессиональный отбор.

Summary

Khlon O. M. Candidate of Psychological Sciences,
Associate Professor, Associate Professor of Psychology
Kyiv National University of Trade and Economics

**THE EFFECTIVENESS OF PROFESSIONAL LAW ENFORCEMENT ACTIVITIES AS A
GUARANTEE OF THE FORMATION OF LEGAL AWARENESS OF YOUNG PEOPLE**

Introduction Law enforcement agencies are an integral part of the government of every state and the activities of police officers have always aroused interest among scientists in various aspects of scientific research.

Purpose The purpose of the article is to study the effectiveness of professional law enforcement as a guarantee of the formation of legal awareness of young people.

Methods. The research methodology is a set of such methods as analytical, method of synthesis, generalization and analogy, comparative, method of classification.

Originality In the projection on the law enforcement system, in our opinion, efficiency is a concept which includes the presence of socially beneficial effect in the form of the following components: direct protection of human and civil rights and freedoms, state, public and public values and interests, assistance in satisfying rights of law enforcement officers within their responsibilities, as well as the implementation of actions aimed at compliance with legal norms and regulations established by law in the prescribed manner and avoid their violations in the process of professional activity.

In order to determine reliable performance criteria, it is important to provide surveys with the necessary advertising, education and campaign campaigns, which would ensure that the public is properly informed and explained the basic principles of participation in such a survey. It will be important to work on improving the quality of obtaining and processing information, correlating the received information with statistical processing indicators, checking the compliance of special data structures, especially specific cases to determine the reliability of the obtained data. We should not forget about the relationship with foreign experience of surveys and evaluation of efficiency in general, supplementing and improving the analysis of efficiency in accordance with the realities of modern needs. It will be important to study how subjective indicators can accurately reflect the real situation.

Conclusion. The criterion of efficiency in the case of evaluating the work of a police officer is a complex formation, which should include all the specifics of the work of a police officer and on this basis to form a certain overall indicator. In addition to the above tasks, the definition of efficiency provides an opportunity to find potential reserves to improve performance, as well as to determine the dynamics of peak values of efficiency based on and based on comparisons with other indicators to identify correlations between objective conditions and efficiency. unit that will focus the work and the necessary forces in the necessary areas. It requires more in-depth research to improve the processes of public opinion polls and work on the quality of obtaining and processing information.

Key words: legal awareness; police officers; efficiency; law enforcement; professional selection.

Received/Поступила: 20.12.21.